

RAISKAUSKRIISIKESKUS TUKINAINEN

/TUKINAINEN RY

LAUSUNTO

Oikeusministeriö

Lainvalmisteluosasto

Lainsäädäntöneuvos Kirsi Pulkkinen

UHRIDIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANO

Mietintöjä ja lausuntoja 30/2015

Oikeusministeriö on pyytänyt lausuntoa uhridirektiivin täytäntöönpanoa valmistelleen työryhmän mietinnöstä.

Tukinainen ry pitää valitettavana, että Raiskauskriisikeskus Tukinaisen edustusta ei ole nähty tärkeänä työryhmän kokoonpanosta päätettäessä. Nyt puheena olevat lakimuutokset koskevat monilta osin erityisesti seksuaalisen väkivallan, hyväksikäytön, vakavan lähisuhdeväkivallan ja ihmiskaupan uhreja. Tukinainen ry on tehnyt yli 20 vuoden ajan työtä seksuaalirikosten uhrien tukijärjestönä ja edunvalvojana. Työtä on tehty myös vakavan lähisuhdeväkivallan ja ihmiskaupan uhrien kanssa. Monet käytännössä ilmenneet ongelmat näiden uhrien viranomaiskohtelussa olisi ollut hyvä saattaa työryhmän tietoon ja huomioitavaksi lakimuutoksia valmisteltaessa. Kaikkien yksityiskohtien esille tuominen lakivalmistelun tässä vaiheessa lienee jo myöhäistä.

Kommentit lakiehdotuksista:

Esitutkintalaki

4 luku

Esitutkintaperiaatteet ja esitutkintaan osallistuvien oikeudet

18 § Ilmoitus asianomistajan oikeuksista

Pykälä on sinänsä kattava, mutta esitämme huolestamme siitä, miten poliisin ilmoitusvelvollisuus käytettävissä olevista tukipalveluista tulee toteutumaan. Tähän mennessä seksuaalirikosten uhreja ei ole ohjattu asianmukaisiin tukipalveluihin. Niissä tilanteissa, kun seksuaalirikoksen uhri tarvitsee rikoksen luonteen vuoksi erityistä osaamista ja ammattitaitoa edellyttäviin palveluihin ohjaamista, uhrit ovat usein joutuneet traumatisoivan pallottelun kohteeksi.

Lakimuutoksen yhteydessä on tärkeää uudistaa myös esitutkintalomakkeita erityisesti asianomistajan kuulustelun osalta. Pidämme tärkeänä, että lomakkeeseen kohtaan, ”Informoitu auttavista tahoista” lisätään Raiskauskriisikeskus Tukinainen (nyt olevien Rikosuhripäivystyksen, Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän ja muun tahon lisäksi). Tällä lisäyksellä vältettäisiin seksuaalirikosten uhrien ohjaaminen epätarkoituksenmukaisiin tahoihin.

Asianomistajan oikeus maksuttomaan oikeudenkäyntiavustajaan seksuaalirikosten, vakavan lähisuhdeväkivallan ja ihmiskaupan uhrien kohdalla ei tällä hetkellä pääsääntöisesti toteudu asianomistajan kuulustelun yhteydessä. Ilmoitusvelvollisuuden tehostamiseksi lainkohta vaatisi täsmennystä ja valvonnan tehostamista tältä osin.

Lisäksi pykälän kohdassa 5) mainittu velvollisuus ilmoittaa asianomistajalle oikeudesta yksityisoikeudelliseen vaatimukseen ja mahdollisuudesta, että syyttäjä ajaisi hänen vaatimuksensa toteuttaa, että seksuaalirikosten yhteydessä syyttäjä ei aja asianomistajan yksityisoikeudellisia vaatimuksia rikosasian yhteydessä. Asianomistajille valitettavan usein annetaan täysin väärää tietoa tältä osin. Virheellisen tiedon antamisen välttämiseksi laissa tulisi olla selkeästi ilmaistu tämä poikkeus pääsäännöstä.

Lopuksi:

Poliisin rikostutkintaperiaatteista etenkin seksuaalirikosten uhrien kohtelun osalta ehkä jopa tärkein periaate, hienotunteisuusperiaate, on jäänyt kaikilta osin huomioimatta lakimuutoksessa.

Alaikäisten asianomistajien kohtelussa on myös erityisvaatimuksia, joita valittavan usein ei noudateta käytännön poliisitoimessa. Syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien alaikäisten nuorten kohtelussa ei noudateta sensitiivisyyttä. Tämä koskee myös 15-17 –vuotiaita, jotka lain mukaan ovat vielä lapsia.

Helsingissä, toukokuun 29. päivänä 2015

Raiskauskriisikeskus Tukinainen
/Tukinainen ry